

(อม.๓๓)

คำพิพากษา



คดีหมายเลขดำที่ อม. ๕/๒๕๕๔

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๗/๒๕๕๖

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๕ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง	คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	ผู้ร้อง
	นายโกคิน พลกุล ที่ ๑	
	นายประชา มาสินนธ์ ที่ ๒	
	นายวัฒนา เมืองสุข ที่ ๓	
	พลตำรวจตรี อธิลักษณ์ ต้นชูเกียรติ ที่ ๔	
	บริษัท สไตเออร์ เดมเลอร์ พุก สเปเชียล ฟาร์ชอย เอจี แอนด์ โค เคจี หรือ บริษัท จีดี ยูโรเปียน แลนด์ซิสเต็ม - สไตเออร์ จำกัด ที่ ๕	
นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ที่ ๖	จำเลย	

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคา
ต่อหน่วยงานของรัฐ

โจทก์ฟ้องและแก้ฟ้องว่า ขณะเกิดเหตุจำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลบริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร

จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลบริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาข้าราชการและกำหนดนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๔ เป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๕ เป็นนิติบุคคลต่างประเทศ และเป็นคู่สัญญาผู้ขายรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยให้กรุงเทพมหานคร ส่วนจำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลบริหารราชการกรุงเทพมหานคร

ระหว่างปลายปี ๒๕๔๕ ถึงต้นปี ๒๕๔๙ เวลากลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกัน จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ กระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการจัดซื้อยานพาหนะดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ ร่วมกับจำเลยที่ ๕ ให้มีการจัดซื้อสินค้าด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการและขัดต่อมติคณะรัฐมนตรี ตั้งแต่ขั้นตอนริเริ่มโครงการ การเสนอโครงการและการอนุมัติโครงการด้วยการทำข้อตกลงของความเข้าใจ (AGREEMENT OF UNDERSTANDING หรือ A.O.U.) ระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียที่ไม่ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องด้านกฎหมายจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และมีการกำหนดคุณสมบัติของรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า วิธีการจัดหาและราคาไว้ล่วงหน้าโดยทุจริต โดยอาศัยโอกาสจากการที่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลกรุงเทพมหานคร และกระทรวงพาณิชย์วางแผนแบ่งหน้าที่กันทำตามตำแหน่งของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ โดยเริ่มต้นจากการจัดทำโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครเพื่อจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยให้เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยเสนอวิธีการซื้อขายในลักษณะรัฐต่อรัฐพร้อมข้อเสนอรับประกันระยะเวลาต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญเพื่อหลีกเลี่ยงการประกวดราคา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าว เป็นเหตุให้มีการจัดซื้อในราคาที่สูงเกินกว่า

ความเป็นจริง โดยจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และ นายสมักร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในขณะนั้นได้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ไม่ปฏิบัติตามการทำราคาต่างตอบแทน ตามมติคณะรัฐมนตรี หากแต่อ้างการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐเพื่อหลีกเลี่ยงการสอบราคา รวมทั้งละเว้นการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบราชการที่เกี่ยวข้อง มุ่งหมายมิให้เกิดการแข่งขันราคา อย่างเป็นธรรมเพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ ให้ได้เข้าทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐเพียงรายเดียวในราคาสูง ก่อให้เกิดความเสียหายแก่กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และราชอาณาจักรไทย กล่าวคือ จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา กับจำเลยที่ ๕ ได้ร่วมกันและแยกกันกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบทหลายกรรมต่างกัน โดยจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และ นายสมักร ร่วมกันจัดทำโครงการพัฒนาระบบบริหาร และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครขึ้น เพื่อจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ตามราคาและจำนวนที่จำเลยที่ ๕ ประสงค์จะเสนอขายให้แก่กรุงเทพมหานคร ซึ่งการจัดทำโครงการดังกล่าว จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และ นายสมักร ได้ร่วมกระทำอันมีลักษณะเป็นตุ๊กตา โดยจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และ นายสมักร มีการแบ่งหน้าที่กันทำเป็นขั้นเป็นตอนตามอำนาจและตำแหน่งหน้าที่ซึ่งแต่ละคนมีอำนาจ และความรับผิดชอบอยู่ในขณะนั้น และการกระทำของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และ นายสมักร ได้ก่อให้เกิดผลตามมา คือ เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาและมีมติอนุมัติ ในหลักการเกี่ยวกับโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร โดยให้ดำเนินการให้ได้รับความเห็นของกระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานงบประมาณ จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และ นายสมักร กระทำโดยมีเจตนาให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าว ภายหลังจากที่คณะรัฐมนตรีมีมติดังกล่าว จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และ นายสมักร ใช้อำนาจหน้าที่ ในตำแหน่งราชการโดยมิชอบ ร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยการกระทำการโดยมุ่งหมาย มิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม เพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ โดยฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบ

ของทางราชการเกี่ยวกับการพัสดุ โดยมีจำเลยที่ ๕ เป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่า การทำสัญญากับกรุงเทพมหานครในลักษณะนี้เป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการแข่งขันราคา อย่างเป็นธรรม แต่ได้ร่วมกันกระทำการอันเป็นการช่วยเหลือและให้ความสะดวกในการกระทำความผิด ของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และ นายสมัคร ด้วยการเข้าทำสัญญากับกรุงเทพมหานคร โดยจำเลยที่ ๕ ได้จัดทำร่าง A.O.U. แล้วมอบหมายให้ทูตพาณิชย์แห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียนำร่าง A.O.U. ไปให้จำเลยที่ ๔ เมื่อจำเลยที่ ๔ ได้รับร่าง A.O.U. แล้วได้นำเสนอร่าง A.O.U. ต่อคณะกรรมการบริหาร โครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำเลยที่ ๔ เป็นประธานให้รับร่าง A.O.U. นั้น และในวันเดียวกันนั้น นายสมัคร ได้มีหนังสือถึงจำเลยที่ ๑ แจ้งว่า คณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหาร และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีความเห็นสอดคล้องกับ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยว่า ร่าง A.O.U. ดังกล่าวถูกต้อง ซึ่งจำเลยที่ ๑ มีหน้าที่ ต้องปฏิบัติตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติไว้เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ คือ จะต้องได้รับความเห็นจากกระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานปรมาณ และได้รับความเห็นจากคณะรัฐมนตรีไปดำเนินการด้วย ทั้งร่าง A.O.U. ดังกล่าวจะต้องให้สำนักงานอัยการสูงสุด ตรวจสอบความถูกต้องตามระเบียบราชการ จำเลยที่ ๑ กระทำโดยปราศจากอำนาจในการลงนามในสัญญา แทนรัฐบาลไทย อันเป็นการกระทำขัดต่อมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๖ วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๖ และไม่เป็นไปตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ โดยในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ลงนามใน A.O.U. กับเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย โดยไม่มีข้อความ ตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติไว้เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ แต่อย่างไรก็ตามวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ นายสมัคร ได้ลงนามในข้อตกลงซื้อขายระดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์ บรรเทาสาธารณภัย (PURCHASE AGREEMENT) กับจำเลยที่ ๕ ซึ่งมีได้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ ที่กำหนดให้ทำสัญญาแบบรัฐต่อรัฐ อันเป็นการขัดต่อระเบียบ และกฎหมาย โดยไม่ได้รับความเห็นจากกระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ และไม่ได้ได้รับความเห็นของคณะรัฐมนตรี ไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องของร่างสัญญาจากสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อประสงค์ให้กรุงเทพมหานครตกลงซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ โดยไม่มีการตรวจสอบชนิดและราคาสินค้า ซึ่งสินค้าบางรายการผลิตขึ้นในประเทศไทยและมีราคาแพงกว่าราคาในท้องตลาดมาก กล่าวคือ เรือดับเพลิงมีการผลิตและประกอบขึ้นที่บริษัท ซีทไบท์ จำกัด ที่เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี และโครงประธานรถยนต์แบบขับเคลื่อนสี่ล้อ (๔ x ๔) ที่นำไปติดตั้งอุปกรณ์ดับเพลิง คือ รถยนต์ยี่ห้อมิตซูบิชิ แอล (L) ๒๐๐ ที่ผลิตได้ในประเทศไทย แต่จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และ นายสมักร ได้ร่วมกันกล่าวอ้างว่า เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย ได้เสนอวิธีการจัดซื้อในลักษณะรัฐต่อรัฐ พร้อมข้อเสนอรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญจนคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการ โดยไม่ได้ตรวจสอบชนิดและราคาสินค้า การกระทำของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และ นายสมักร ถือได้ว่า เป็นการร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต มีเจตนาเพื่อจะแสวงหาประโยชน์จากโครงการดังกล่าวที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายให้แก่จำเลยที่ ๕ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ และกรุงเทพมหานคร และยังเป็น การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ และเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑, ๑๒ และ ๑๓

ภายหลังจากคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการดังกล่าวแล้ว จำเลยที่ ๓ ซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีที่จะต้องทำการค้ำต่างตอบแทนกับรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลีย ด้วยเงื่อนไขรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนร้อยละ ๑๐๐ โดยเน้นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) แต่จำเลยที่ ๓ มิได้จัดให้มีการลงนามในสัญญาการค้ำต่างตอบแทนแต่อย่างใด เนื่องจากจำเลยที่ ๓ ได้ออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการการค้ำต่างตอบแทน พ.ศ. ๒๕๔๗ โอนอำนาจในการกำหนดรายการสินค้าในบัญชีรายการสินค้าการค้ำต่างตอบแทนและอำนาจในการลงนามจากอำนาจของคณะกรรมการการค้ำต่างตอบแทน มาเป็นอำนาจของกรมการค้ำต่างประเทศ ซึ่งมี นายราเชนทร์ พจนสุนทร เป็นอธิบดี จากนั้น จำเลยที่ ๓ และ นายราเชนทร์ ได้ร่วมกับบริษัท ซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด (CPM) ซึ่งเป็นบริษัทในเครือบริษัท เจริญโภคภัณฑ์ จำกัด (มหาชน) และเป็นบริษัทในครอบครัวของจำเลยที่ ๓

โดยผลักดันให้กระทรวงพาณิชย์เสนอคณะรัฐมนตรีให้มีมติเน้นสินค้าไก่ต้มสุกแทนที่จะเป็นสินค้า OTOP ตามนโยบายของรัฐบาล โดย นายราเชนทร์ ให้ความเห็นชอบให้เพิ่มรายการสินค้าไก่ต้มสุกลงไป ในบัญชีรายการสินค้าซื้อตอบแทน และในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๗ ได้ลงนามในสัญญาการค้าต่างตอบแทน ระหว่างกรมการค้าต่างประเทศกับจำเลยที่ ๕ ซึ่งไม่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลีย จึงมิใช่เป็นการทำสัญญาการค้าต่างตอบแทนในลักษณะรัฐต่อรัฐ ไม่เป็นไปตามเจตนาของเอกอัครราชทูต สาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยที่ได้ให้คำมั่นไว้ว่ารัฐบาลแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลียยินดีรับ พันธะการค้าต่างตอบแทน ร้อยละ ๑๐๐ และไม่เป็นไปตามความประสงค์ของรัฐบาลไทยที่ต้องการ ระบายสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมของไทย รวมทั้งการขยายสินค้าไทยในตลาดสาธารณรัฐออสเตรเลีย ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ และไม่เป็นไปตามวิธีการค้าต่างตอบแทน ทำให้ประเทศไทยต้องขาดดุลการค้าต่อสาธารณรัฐออสเตรเลีย เป็นเงิน ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท การกระทำของจำเลยที่ ๓ จึงเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และยังเป็น การปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ก่อให้เกิดการทำสัญญาที่เป็นการเอื้อประโยชน์แก่ผู้อื่น ทำให้เกิดความเสียหายแก่รัฐและกรุงเทพมหานคร อันเป็นการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคา ต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑, ๑๒ และ ๑๓

การที่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และ นายสมัคร ได้กระทำความผิดตามที่กล่าวมาข้างต้น เป็นผลมาจากการที่จำเลยที่ ๕ ให้การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และ นายสมัคร ดังนั้น การกระทำของจำเลยที่ ๕ จึงเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวก ในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และ นายสมัคร อันเป็นความผิดตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ และตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิด เกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑, ๑๒ และ ๑๓ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และจำเลยที่ ๕ ยังได้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และ นายสมัคร ในความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคา ต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓

จำเลยที่ ๖ เข้ารับตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ โดยรู้มาก่อนแล้วว่าจำเลยที่ ๔ และ นายสมัคร ได้ยื่นคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ไว้ให้แก่จำเลยที่ ๕ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงได้มีคำสั่งให้ระงับการขอเปิด L/C ตาม A.O.U. และข้อตกลงซื้อขาย หลังจากนั้น จำเลยที่ ๖ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณารายละเอียดการจัดซื้อรถดับเพลิง เรือดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย เพื่อตรวจสอบรายละเอียดในการจัดซื้อแทนที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาตรวจสอบขั้นตอนความไม่โปร่งใสของการจัดซื้อ แล้วยึดถือเอาผลของรายงานการตรวจสอบที่รายงานว่าได้เจรจาต่อรองกับจำเลยที่ ๕ เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมแล้วเพื่อมีคำสั่งยกเลิกคำสั่งระงับการขอเปิด L/C และให้ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) อนุมัติวงเงินเพื่อจ่ายให้แก่จำเลยที่ ๕ โดยไม่ได้พิจารณาถึงขั้นตอนการจัดซื้อที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบราชการ นอกจากนี้ จำเลยที่ ๖ ยังได้แก้ไขข้อความอันเป็นสาระสำคัญของเงื่อนไขใน L/C หลายรายการเพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ ในการส่งมอบสินค้าและการชำระเงิน ซึ่งจำเลยที่ ๖ รู้อยู่แล้วในขณะนั้นว่า การแก้ไขดังกล่าวเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐและกรุงเทพมหานคร การกระทำของจำเลยที่ ๖ จึงเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและโดยทุจริต อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ก่อนฟ้องคดีโจทก์ ได้มีมติให้ส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่อัยการสูงสุดมีความเห็นว่าเรื่องที่ส่งไปยังมีข้อไม่สมบูรณ์ และมีหนังสือแจ้งโจทก์ทราบ จนมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ แต่ปรากฏว่าคณะกรรมการไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ อัยการสูงสุดได้ส่งสำนวน รายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องคืนให้แก่โจทก์เพื่อฟ้องคดีเอง เหตุเกิดที่แขวงเสาชิงช้า และแขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร และที่ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เกี่ยวพันกันขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗, ๘๓ และ ๘๖ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗, ๑๑, ๑๒ และ ๑๓

จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ ให้การปฏิเสธ

จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาครั้งแรก ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีเฉพาะจำเลยที่ ๕ ออกจากสารบบความ

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาแล้ว พิพากษาว่า จำเลยที่ ๒ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และจำเลยที่ ๔ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ การกระทำของจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ อันเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ จำคุกจำเลยที่ ๒ มีกำหนด ๑๒ ปี และจำคุกจำเลยที่ ๔ มีกำหนด ๑๐ ปี ข้อหาอื่นให้ยก ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๖

จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ไว้พิจารณา

โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ยกคดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๕ ขึ้นพิจารณา ศาลอนุญาต

ศาลส่งหมายเรียก สำเนาคำฟ้อง และหมายนัดพิจารณาครั้งแรกให้จำเลยที่ ๕ ทราบโดยชอบแล้ว แต่จำเลยที่ ๕ ไม่มาศาล ศาลออกหมายจับกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนจำเลยที่ ๕ เกิน ๓ เดือน แต่ไม่สามารถจับได้ จึงพิจารณาคดีโดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยที่ ๕ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ และจำเลยที่ ๕ ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาครั้งแรก ถือว่าจำเลยที่ ๕ ให้การปฏิเสธ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓ วรรคสาม

พิเคราะห์พยานหลักฐานที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้สวนเพิ่มเติม ประกอบรายงานการไต่สวนของโจทก์แล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๘ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลบริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๘ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลบริหารราชการแผ่นดินและควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

ตั้งแต่วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๘ มีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาข้าราชการ และกำหนดนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ เป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ประกอบประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่อง การแบ่งส่วนราชการ ภายในหน่วยงานและกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ ๕๐) ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๖ จำเลยที่ ๕ เป็นนิติบุคคลต่างประเทศ และเป็นคู่สัญญาผู้ขายระดับเพลิง เรือดับเพลิง และอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ให้กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล บริหารราชการกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ และข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ มีฐานะเป็นผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๒ และจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ และที่ ๖ มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๖ กรุงเทพมหานครได้จัดตั้งสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้น รวมทั้งสถานดับเพลิง จำนวน ๗๘ สถานี เพื่อรองรับภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยที่จะถ่ายโอน มาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามนโยบายรัฐบาล และต่อมาวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้โอนภารกิจการป้องกันและระงับอัคคีภัยให้แก่กรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๔ ซึ่งขณะนั้น รับราชการในตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจดับเพลิง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ขอโอนย้าย มายังกรุงเทพมหานครในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ต่อมาวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพ การทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร ตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ โดยมีหลักการสำคัญว่า วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะต่าง ๆ ให้นำเข้าเฉพาะส่วนที่จำเป็น และที่ไม่มีหรือที่ไม่สามารถผลิตได้เองในประเทศเท่านั้น และให้กระทรวงพาณิชย์รับไปดำเนินการ เกี่ยวกับการทำการค้าต่างตอบแทน (Counter Trade) กับรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลีย วันที่

๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีหนังสือถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีทราบรายงานผลการดำเนินการตามที่กรุงเทพมหานครเสนอ โดยมีรายการสินค้าที่ต้องจัดหา ๑๕ รายการ เป็นยานพาหนะดับเพลิงจำนวน ๓๑๕ คัน เรือดับเพลิง จำนวน ๓๐ ลำ ในวงเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทยประมาณ ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท คณะรัฐมนตรีได้รับทราบรายงานผลดำเนินการตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ หลังจากนั้น นายสมักร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร มีจำเลยที่ ๔ เป็นประธาน ให้มีอำนาจหน้าที่บริหารโครงการให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี และดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และให้มีหน้าที่เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ อีกหน้าที่หนึ่ง นอกจากนี้ นายสมักร ยังมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคูณลักษณะเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ยานพาหนะและครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัยที่จัดซื้อ มี พลตำรวจตรี นเรศ เทียมกริม เป็นประธานคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ได้พิจารณาร่าง A.O.U. ที่ได้รับจากทูตพาณิชย์สาธารณรัฐออสเตรเลียแล้ว ต่อมาวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ ได้ลงนามใน A.O.U. ร่วมกับเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทย ขณะเดียวกันคณะกรรมการพิจารณาคูณลักษณะเฉพาะได้จัดทำเอกสารคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ จำนวน ๑๕ รายการ เสนอผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครให้ความเห็นชอบใช้เป็นรายละเอียดในการจัดซื้อครุภัณฑ์ของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในโครงการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยส่วนการจัดซื้อครุภัณฑ์บรรเทาสาธารณภัยในโครงการดังกล่าว จำเลยที่ ๔ ได้ขอยกเว้นไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ และได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุกรุงเทพมหานคร ให้ไม่ต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติฯ เฉพาะในกรณีที่ต้องดำเนินการตาม A.O.U. นอกจากนี้ จำเลยที่ ๔ ยังเสนอผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครขอความเห็นชอบดำเนินการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ขออนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ขออนุมัติเปิด L/C และขออนุมัติยกเว้นการปฏิบัติตามมติคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ครั้งที่ ๒๘/๒๕๔๓ ที่กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้าง

โดยวิธีพิเศษที่วงเงินเกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต้องรายงานเพื่อขอรับความเห็นชอบจากคณะผู้บริหาร กรุงเทพมหานครก่อน ปรากฏว่า นายสมักร ได้เห็นชอบและอนุมัติตามที่จำเลยที่ ๔ เสนอ สำหรับข้อตกลงซื้อขายที่ต้องจัดทำระหว่างกรุงเทพมหานครกับจำเลยที่ ๕ นั้น จำเลยที่ ๔ ได้ส่งร่างข้อตกลงดังกล่าวให้กองกฎหมายและคดี กรุงเทพมหานคร ตรวจสอบ แต่กองกฎหมาย และคดีกลับเสนอปลัดกรุงเทพมหานครจัดส่งร่างข้อตกลงให้สำนักงานอัยการสูงสุดตรวจสอบ ตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ ข้อ ๑๒๖ แทน เนื่องจากต้องจัดทำร่างข้อตกลง เป็นภาษาอังกฤษ ต่อมาวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๔ เสนอขอถอนคืนร่างข้อตกลงซื้อขาย ที่อยู่ระหว่างการตรวจสอบพิจารณาของสำนักงานอัยการสูงสุด โดยขออนุมัติใช้ข้อตกลงในการจัดหาสิ่งอุปกรณ์ฯ ของสาธารณรัฐออสเตรเลียให้แก่กองอำนวยการกลาง (กรป.กลาง) เป็นแบบสัญญาแทน และ นายสมักร ได้อนุมัติตามที่จำเลยที่ ๔ เสนอ ดังนั้น หลังจากที่จำเลยที่ ๔ ในฐานะประธานกรรมการจัดซื้อ โดยวิธีพิเศษได้ต่อรองราคากับจำเลยที่ ๕ แต่จำเลยที่ ๕ แฉงยืนย่นราคาเดิม แต่เสนอเงื่อนไขเพิ่มเติม ในรูปอุปกรณ์อะไหล่ และอุปกรณ์เครื่องมือมูลค่า ๓๐๐,๐๐๐ ยูโร กับการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ รวมทั้งการรับรองคณะผู้ตรวจรับรถต้นแบบแล้ว จำเลยที่ ๔ ได้รายงานขออนุมัติให้ทำข้อตกลงซื้อขาย กับจำเลยที่ ๕ และแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ จึงมีการจัดทำ ข้อตกลงซื้อขายขึ้น ระหว่างกรุงเทพมหานคร โดย นายสมักร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กับผู้แทน ของจำเลยที่ ๕ ส่วนการทำการค้าต่างตอบแทนนั้น จำเลยที่ ๕ ได้จ้างบริษัท ซี.พี.เมอร์แซนไดซิง จำกัด (CPM) ให้เป็นผู้ดำเนินการตามข้อตกลงการซื้อต่างตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศแทน และกรมการค้าต่างประเทศ ได้ดำเนินการเจรจาร่วมกับบริษัท CPM พิจารณารายการสินค้าและประเทศต้องห้าม ตามที่คณะรัฐมนตรี มีมติให้กระทรวงพาณิชย์เร่งรัดดำเนินการเกี่ยวกับการค้าต่างตอบแทน โดยให้เน้นไต่ถามสุกเป็นสินค้า ที่จะดำเนินการเป็นลำดับแรก จนวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๕ จึงได้ลงนามในสัญญา การซื้อตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศ ส่วนการเปิด L/C ตามข้อตกลงซื้อขายนั้น เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๔๗ กรุงเทพมหานครโดย นายสมักร มีหนังสือถึงธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มอบอำนาจให้จำเลยที่ ๔ เป็นผู้ไปเปิด L/C และลงนามในหนังสือแทนกรุงเทพมหานคร ซึ่งขณะนั้น ในวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๗ มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแทน นายสมักร ที่ได้ครบวาระลง จำเลยที่ ๖ ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และ นายสมักร ได้ส่งมอบงาน

ในหน้าที่แก้จำเลยที่ ๖ ในวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๗ ต่อมาวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๗ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มีหนังสือแจ้งจำเลยที่ ๖ ว่าธนาคารอนุมัติวงเงิน L/C (เฉพาะคราว) จำนวน ๑๓๓,๔๗๙,๗๘๐ ยูโร ให้แล้ว ให้กรุงเทพมหานครยืนยันการจ่ายดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายที่ธนาคารจ่ายไปก่อน จำเลยที่ ๖ จึงสั่งการให้ปลัดกรุงเทพมหานครแจ้งจำเลยที่ ๔ ขอขยายการเปิด L/C ต่อธนาคารออกไปอีก ๑ เดือน เพื่อรอรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ที่รับผิดชอบงานของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้พิจารณาก่อน แต่จำเลยที่ ๔ มีหนังสือแจ้งว่าไม่อาจปฏิบัติตามคำสั่งได้ เนื่องจากจะขัดข้อตกลงซื้อขายที่กรุงเทพมหานครทำกับจำเลยที่ ๕ ที่ต้องเปิด L/C ให้ภายใน ๓๐ วัน ซึ่งจะครบกำหนดภายในวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๔๗ พร้อมกันนั้น จำเลยที่ ๔ มีหนังสือด่วนที่สุดถึงธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ให้เร่งดำเนินการเปิด L/C ตามสัญญาซื้อขายโดยด่วน แต่จำเลยที่ ๖ ได้ประสานงานเป็นการภายในไปยังธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ให้ระงับการเปิด L/C ไว้ในวันเดียวกันนั้น แล้วมีหนังสือแจ้งธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ให้ระงับการเปิด L/C (ระงับ ครั้งที่ ๑) กักขังเลิกการมอบอำนาจของ นายสมักร แก่จำเลยที่ ๔ ด้วย ต่อมาวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๖ มีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ขอให้พิจารณาทบทวนการจัดซื้อรถดับเพลิง โดยเหตุผลว่าการทำสัญญาการค้าต่างตอบแทนยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ และตามข้อกำหนดของ A.O.U. ไม่เปิดช่องให้กรุงเทพมหานครสามารถทบทวนเปรียบเทียบในเรื่องของราคาของสินค้าตามสัญญาจัดซื้อที่ลงนามแล้วกับราคาสินค้าประเภทเดียวกันจากแหล่งผลิตอื่น ๆ ได้ นายสมศักดิ์ คุณเงิน ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีปฏิบัติราชการแทนเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแจ้งจำเลยที่ ๖ ว่า จำเลยที่ ๒ ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าโครงการดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีมาเป็นลำดับ และมีการลงนามใน A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายแล้ว รวมทั้งจำเลยที่ ๕ ได้ลงนามในสัญญาซื้อต่างตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศแล้ว จึงให้เร่งรัดการเปิด L/C เพื่อให้เป็นไปตาม A.O.U. และข้อตกลงซื้อขาย เมื่อได้รับหนังสือดังกล่าวแล้วจำเลยที่ ๖ จึงมีหนังสือถึงธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๗ ขอเปิดวงเงิน L/C เฉพาะคราว และมอบอำนาจให้ นายนิยม วรรณสุต ผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไปดำเนินการ ต่อมาวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๖ มีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ขอให้ทบทวนความถูกต้องในการจัดซื้ออีก เนื่องจากสัญญาซื้อตอบแทนจัดทำขึ้นหลังข้อตกลงซื้อขาย

ไม่เป็นไปตามขั้นตอนและประกาศกระทรวงพาณิชย์ ประกอบกับมีผู้ยื่นเรื่องราวต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยให้มีการทบทวนเปรียบเทียบราคาตามสัญญากับสินค้าในประเภทเดียวกันจากแหล่งผลิตอื่นอีกครั้ง กับมีหนังสือถึงธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ขอให้ระงับการพิจารณาอนุมัติวงเงิน L/C เฉพาะคราวไปพลางก่อน (ระงับครั้งที่ ๒) ด้วย แต่ในวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เมื่อจำเลยที่ ๑ มีหนังสือตอบกรุงเทพมหานครว่าการจัดซื้อดังกล่าวเป็นการดำเนินการระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล เพื่อไม่ให้กระทบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ ควรดำเนินการเปิด L/C ตามเงื่อนไขใน A.O.U. ต่อไป ในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ จำเลยที่ ๖ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณารายละเอียดการจัดซื้อ รถดับเพลิงและอุปกรณ์ โดยมี นายสามารถ ราชพลสิทธิ์ รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธานพิจารณาตรวจสอบรายละเอียดในการจัดซื้อและเจรจาต่อรองกับผู้ขาย จนกระทั่งวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๘ นายสามารถ รายงานจำเลยที่ ๖ ถึงผลการเจรจาต่อรองสรุปผลสุดท้าย ได้ขอยุติเป็นประโยชน์เพิ่มเติมแก่กรุงเทพมหานครแล้ว ในวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๘ จำเลยที่ ๖ จึงมีหนังสือแจ้งธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เปิด L/C แก่จำเลยที่ ๕ และมอบอำนาจให้ นายนิยม เป็นผู้ไปดำเนินการ ต่อมาจำเลยที่ ๕ ทักท้วงความถูกต้องของ L/C ที่เปิดไปยังธนาคาร กรุงเทพมหานครจึงทำคำขอแก้ไข L/C กับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และมีการแก้ไข L/C อีกครั้ง ในวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๘ ซึ่งกรุงเทพมหานครได้ชำระเงินให้แก่จำเลยที่ ๕ ตามข้อตกลงซื้อขายรถ และเรือดับเพลิง จำนวน ๙ งวด รวมเป็นเงิน ๖,๒๔๔,๙๑๔,๕๐๒.๕๓ บาท โจทก์มีมติว่าการกระทำ ของจำเลยทั้งหกและ นายสมัคร มีมูลความผิดทางอาญา ให้ส่งรายงาน เอกสาร และความเห็น ไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดี แต่อัยการสูงสุดมีความเห็นว่าเรื่องที่ส่งไปยังมีข้อไม่สมบูรณ์ และมีหนังสือแจ้งโจทก์ทราบ ต่อมามีการตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อพิจารณาพยานหลักฐานที่ไม่สมบูรณ์ แต่ปรากฏว่าคณะทำงานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีได้ โจทก์จึงยื่นฟ้องเองเป็นคดีนี้ ต่อมาวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาคดีนี้ นอกจากนี้ โจทก์มีคำวินิจฉัยว่า การลงนามในข้อตกลงความเข้าใจ A.O.U. ในคดีนี้ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ ถือว่าเป็นการอนุมัติหรืออนุญาตให้สิทธิประโยชน์แก่บุคคลใดไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ โจทก์จึงส่งเรื่องให้กรุงเทพมหานครดำเนินการเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่ง หรือคำพิพากษาให้ยกเลิกหรือเพิกถอนสิทธิเกี่ยวกับการข้อตกลงซื้อขายรถและเรือดับเพลิง ตามมาตรา ๙๙

แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ จากนั้น กรุงเทพมหานครส่งเรื่องขอให้สำนักงานอัยการสูงสุดยื่นฟ้องคดีต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศกลาง สำนักงานอัยการสูงสุดมีข้อสังเกตว่าจำเลยที่ ๕ สามารถอ้างข้อสัญญาซื้อขาย ข้อ ๑๓ ร้องขอต่อศาลให้นำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการได้ ต่อมากรุงเทพมหานคร ได้ทำสัญญาจ้างบริษัท กลุ่มนักกฎหมายและที่ปรึกษา จำกัด เพื่อดำเนินคดีในชั้นอนุญาโตตุลาการ ณ ศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส เป็นคดีอนุญาโตตุลาการเลขที่ 16768/FM/MHM/EMMT (C-18930/MHM/EMT) ต่อมา คณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) มีคำชี้ขาดสิ้นสุด (The Final Award) ฉบับลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๗ ใจความสรุปว่า ให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายรถดับเพลิง พร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ฉบับลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๗ กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงทั้งหมด ในสินค้าดังกล่าวตกเป็นของกรุงเทพมหานคร มีผลเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๗ ให้สไตเออร์ (จำเลยที่ ๕) ชำระเงินคืน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท) แก่กรุงเทพมหานคร เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซม ให้กรุงเทพมหานครจ่ายเงิน แก่จำเลยที่ ๕ เป็นค่าใช้จ่ายทางคดี จำนวน ๑,๒๐๐ สวิสฟรังก์ (๔๓,๗๑๖ บาท) จำนวน ๑,๙๕๕.๙๕ ปอนด์สเตอร์ลิง (๑๐๓,๔๐๖.๑๙ บาท) ตามเอกสารหมายเลข จ. ๕๒๗ และคำชี้ขาดบางส่วน ในส่วนที่ ๔ อนุญาโตตุลาการยังให้กรุงเทพมหานครชำระเงิน จำนวน ๒,๑๐๕,๔๗๒.๔๐ เหรียญสหรัฐ (๗๑,๓๗๕,๕๑๔.๓๖ บาท) ให้แก่จำเลยที่ ๕ เป็นค่าชดใช้ค่าใช้จ่ายทางคดี และร่วมชำระค่าใช้จ่าย ของอนุญาโตตุลาการ ตามเอกสารหมายเลข จ. ๕๓๑ กรุงเทพมหานครได้รับเงินคืนจากจำเลยที่ ๕ เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซม จำนวน ๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท ตามเอกสารหมายเลข จ. ๕๓๘ สำหรับคดีที่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้ถอนฟ้องแล้ว

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยมีว่า จำเลยที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ในการวินิจฉัยปัญหานี้ เห็นสมควรวินิจฉัยก่อนว่า การดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยตามฟ้อง เป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐโดยสาธารณรัฐออสเตรียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้ และยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ จริงหรือไม่ พยานหลักฐานจากการไต่สวน

ได้ความว่า ที่มาของโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร ในคดีนี้เริ่มจากข้อเสนอของ ดร.เฮอเบิร์ต ทรักเซล (Dr.Herbert Traxl) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรีย ประจำประเทศไทย ฉบับลงวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๔๖ ที่มีถึง นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเสนอโครงการขายรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย โดยให้ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐออสเตรีย กับข้อเสนอให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้โดยยอมรับพันธการค่าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ พร้อมใบเสนอราคา (OFFER NO. ๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) ของจำเลยที่ ๕ สำหรับสินค้ารถและเรือดับเพลิง จำนวน ๑๘ รายการ แยกเป็นรถดับเพลิงและรถอื่นที่ใช้ในการดับเพลิงรวม ๓๑๕ คัน และเรือดับเพลิงอีก ๑๕ ลำ อุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย อาคารฝึกอบรมและอุปกรณ์การฝึกอบรม เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕๖,๙๕๓,๒๐๓ ยูโร ตามเอกสารหมาย จ. ๓๕ หลังจากนั้น วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการถ่ายโอนภารกิจป้องกันและระงับอัคคีภัยให้แก่กรุงเทพมหานคร ตามมติคณะรัฐมนตรี ต่อมากรุงเทพมหานครดำเนินการเสนอขอพัฒนาโครงการระบบบริหาร และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยขอจัดซื้อรถดับเพลิง รวม ๓๑๕ คัน กับเรือดับเพลิงอีก ๓๐ ลำ พร้อมครุภัณฑ์อื่น ตลอดจนการก่อสร้างอาคารฝึกอบรม และอุปกรณ์การฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ดับเพลิง โดยตัดรายการจัดซื้อครุภัณฑ์คงเหลือ ๑๕ รายการ มูลค่า ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ซึ่งขณะที่มีการเสนอโครงการจัดซื้อดังกล่าวยังไม่ได้มีการสำรวจ ตรวจสอบว่ากรุงเทพมหานครมีความจำเป็นจะต้องใช้รถและเรือดับเพลิงรวมถึงอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย มากน้อยเพียงใด ทั้งการถ่ายโอนภารกิจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไปยังกรุงเทพมหานครตามมติคณะรัฐมนตรีนั้นก็เป็นการโอนวัสดุอุปกรณ์และยานพาหนะไปด้วย ประกอบกับกระทรวงการคลังและสำนักงบประมาณได้เสนอความเห็นให้กรุงเทพมหานครจำเป็นต้องฝึกฝน บุคลากรทดแทนให้เพียงพอ และเตรียมความพร้อมของอาคารสถานที่ให้เหมาะสมก่อน เพื่อป้องกันปัญหา มิให้รถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยทรุดโทรมอย่างรวดเร็ว พฤติการณ์จึงบ่งชี้ว่า เป็นโครงการจัดซื้อที่จัดทำขึ้นตามจำนวนและราคาที่จำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นฝ่ายผู้เสนอขาย โดยดำเนินการ เพื่อให้สอดคล้องกับใบเสนอราคา (OFFER NO. ๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) ของจำเลยที่ ๕ หาใช่เป็นความจำเป็น และความต้องการของกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นฝ่ายผู้ซื้ออย่างแท้จริง ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติ

โครงการจัดซื้อดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๗ จากนั้น ได้มีการจัดทำข้อตกลงของความเข้าใจ หรือ A.O.U. (Agreement of Understanding - A.O.U.) และข้อตกลงซื้อขาย (Purchase/Sale Agreement) ขึ้นตามเอกสารหมายเลข จ. ๓๖ และ จ. ๖๓ ซึ่งแม้ A.O.U. จะลงนามโดย ดร.เฮอเบิร์ต ทรักเซล (Dr. Herbert Traxl) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทย แต่ลำพัง A.O.U. เป็นเรื่องที่คุณกรณีมีความคาดหวังจะมีการปฏิบัติตามความเข้าใจร่วมกันนั้นต่อไปโดยยังมีได้มีผลผูกพัน เป็นสัญญา ส่วนข้อตกลงซื้อขายก็เป็นเพียงการซื้อขายระหว่างกรุงเทพมหานครกับจำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นบริษัทเอกชน โดยบุคคลที่ลงนามฝ่ายผู้ขายในสัญญาซื้อขายคือผู้แทนจำเลยที่ ๕ หาใช่เป็นการลงนาม โดยตัวแทนผู้มีอำนาจของรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียโดยตรง ดังนั้น A.O.U. และข้อตกลงซื้อขาย ดังกล่าวจึงไม่ใช่หลักฐานแสดงว่ารัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรียได้ยอมเข้าผูกพันเป็นคู่สัญญาด้วย และข้อนี้ รองศาสตราจารย์อัฉรพรพรรณ จรัสวัฒน์ ที่ปรึกษาด้านวิชาการของจำเลยที่ ๒ เบิกความว่า ได้มีการนำทูตสาธารณรัฐออสเตรียมาเสนอราคา แต่ไม่แน่ว่ารัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรีย จะทราบเรื่องนี้หรือไม่เพราะกระบวนการของทูตค่อนข้างเร่งด่วนมาก ข้อเท็จจริงจึงเห็นได้ว่า เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรียประจำประเทศไทยและทูตพาณิชย์สาธารณรัฐออสเตรียเพียงแต่ทำหน้าที่ ช่วยประสานงานและจัดให้มีการเจรจาทำสัญญาซื้อขายกันเองต่อไปเท่านั้น นอกจากนี้ โดยปกติ A.O.U. คงเป็นเพียงกรอบของความตกลงตามหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ เอกสารหมายเลข จ. ๓๖ แต่เมื่อพิจารณา A.O.U. ดังกล่าวแล้วปรากฏว่าได้กำหนดพันธกรณีที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่ที่ต้องผูกพัน ในการทำการซื้อขายต่อกัน โดยระบุตัวคู่สัญญาที่จะทำข้อตกลงซื้อขายกันไว้เป็นการล่วงหน้า คือ รัฐบาลไทยโดยกรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ต้องซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ รวมถึงการกำหนดจำนวนเงินที่ต้องชำระในการซื้อขายตามที่จำเลยที่ ๕ เคยเสนอราคา และรัฐบาลไทย ต้องเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ชนิดเพิกถอนไม่ได้ให้ผู้ขายเป็นเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ภายใน ๓๐ วัน หลังจากการลงนามในสัญญาซื้อขาย จึงเห็นได้ว่า A.O.U. ดังกล่าวกำหนดขึ้น เพื่อจะผูกมัดการขายสินค้า คุณลักษณะสินค้า ผู้ขายสินค้า และเงื่อนไขต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ แก่จำเลยที่ ๕ โดยตรง แสดงให้เห็นว่าเป็นการอาศัย A.O.U. ดังกล่าวเพื่อให้มีผลผูกมัดให้มีผู้เสนอ ราคารายเดียวคือ จำเลยที่ ๕ สำหรับข้อเสนอว่า สาธารณรัฐออสเตรียเสนอให้ความช่วยเหลือ จัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ นั้น ก็ไม่ปรากฏอยู่ใน A.O.U.

อันจะแสดงว่าสาธารณรัฐออสเตรียได้รับรู้และเข้ามาผูกพันตามเงื่อนไขดังกล่าว ข้อเท็จจริงกลับปรากฏว่าการซื้อขายตาม A.O.U. และข้อตกลงซื้อขายทั้งสองฉบับนั้น ฝ่ายผู้ขายคิดดอกเบี้ยจากคู่สัญญาฝ่ายไทยไว้แล้วล่วงหน้าในอัตราร้อยละ ๓.๕ ต่อปี สำหรับการผ่อนชำระรวม ๙ งวด เป็นเงิน ๑๐,๔๗๒,๐๐๔.๒๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทย ๕๒๓,๖๕๐,๒๑๐ บาท โดยกรุงเทพมหานครมีภาระต้องชำระค่าสินค้าตามข้อตกลงแก่จำเลยที่ ๕ จำนวน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร คิดเป็นเงินไทย ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท ในสัดส่วนที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลร้อยละ ๖๐ และในส่วนของเงินงบประมาณของกรุงเทพมหานครร้อยละ ๔๐ จึงเห็นได้ชัดแจ้งว่าไม่มีแหล่งเงินทุนที่รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียจัดหาให้ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียมิได้ให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยในส่วนของเงินทุนตามที่มีการกล่าวอ้าง แต่อย่างไรก็ตามข้อเสนอที่มีการอ้างว่าสาธารณรัฐออสเตรียจะรับประกันราคาต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ นั้น หากเป็นข้อเสนอจากรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียจริง ย่อมเป็นที่เข้าใจกันว่าสาธารณรัฐออสเตรียจะต้องซื้อสินค้าจากประเทศไทยเป็นการตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ แต่ข้อเท็จจริงได้ความจากพันตำรวจโท มนต์รี บุญโยธิน พนักงานสอบสวน กรมสอบสวนคดีพิเศษ ยืนยันว่า การซื้อตอบแทนตามข้อตกลงการค้าต่างตอบแทนที่จำเลยที่ ๕ ทำกับกรมการค้าต่างประเทศมีลักษณะเป็นเพียงการซื้อบิล (ใบกำกับสินค้า) ที่บริษัท CPM ส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญาเท่านั้น โดย นายพรศิลป์ พัชรินทร์ตะนะกุล พยานโจทก์ซึ่งดำรงตำแหน่งรองกรรมการผู้จัดการบริษัท CPM เบิกความรับว่า บริษัท CPM ทำข้อตกลงว่าด้วยการบริการการซื้อต่างตอบแทนกับจำเลยที่ ๕ โดยจำเลยที่ ๕ จ่ายค่าตอบแทนให้แก่บริษัท CPM ในอัตราร้อยละ ๒.๒ ของมูลค่าสินค้าตามสัญญาการซื้อตอบแทน บริษัท เป็นผู้หาลูกค้าเอง รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียและจำเลยที่ ๕ ไม่เคยหาลูกค้าให้ สินค้าที่ส่งออกไปคือไก่ต้มสุก โดยไม่ได้ส่งออกไปประเทศสาธารณรัฐออสเตรีย แต่ส่งไปประเทศอื่นในแถบยุโรปและประเทศญี่ปุ่น ซึ่งบริษัท CPM เคยส่งไปอยู่แล้ว รัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรียจึงไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับทางบริษัท CPM ในการทำสัญญาซื้อตอบแทนนี้ แต่อย่างไรก็ตาม การส่งออกเป็นคำสั่งซื้อจากลูกค้าเดิม แต่ได้มีการเพิ่มปริมาณให้มากขึ้น ซึ่งตัวเลขส่งออกจะใช้ตัดยอดบัญชีตามสัญญากับกรมการค้าต่างประเทศโดยใช้วันส่งออกเป็นเกณฑ์ ยอดที่ส่งออกที่นำมาตัดบัญชีไม่อาจแยกได้ว่าส่วนใดเป็นการส่งออกตามปกติ และส่วนใดเป็นผลที่เกิดจากการทำการค้าต่างตอบแทนตามสัญญา ดังนี้ แสดงให้เห็นว่า บริษัท CPM เพียงแต่ใช้มูลค่าสินค้าส่งออกตามปกติอยู่แล้วของตนมาตัดยอด

ตามสัญญาการค้าต่างตอบแทน เอกสารหมายเลข ๗๔ เท่ากับว่ารัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียหรือจำเลยที่ ๕ ไม่ได้เข้ามามีส่วนในการดำเนินการซื้อสินค้าไทยโดยตรง และไม่ได้คำนึงว่าจะได้มีการส่งออกเพิ่มขึ้นจากปกติหรือลดการขาดดุลการค้าจากการซื้อสินค้าในคดีนี้ จำเลยที่ ๕ เองก็เคยมีหนังสือถึงจำเลยที่ ๖ แจ้งว่า ข้อตกลงของความเข้าใจ A.O.U. และข้อตกลงซื้อขาย ไม่มีพันธะกรณีในการซื้อตอบแทน แต่อย่างใด ตามเอกสาร แฟ้มที่ ๑๐ หน้า ๑๔, ๗๘๑ ถึง ๑๔, ๗๘๒ ส่วนข้อที่ทางไต่สวนได้ความว่าการค้าต่างตอบแทนได้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการการค้าต่างตอบแทน พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งตามประกาศฉบับดังกล่าว ข้อ ๗ เปิดช่องให้จำเลยที่ ๕ สามารถมอบหมายบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในเครือหรือบริษัทการค้าระหว่างประเทศดำเนินการแทนเกี่ยวกับการค้าต่างตอบแทนทั้งหมดหรือบางส่วนได้ โดยกรณีที่ผู้ขายไม่สามารถซื้อสินค้าจากประเทศไทยได้ ผู้ขายสามารถมอบหมายให้บริษัทการค้าระหว่างประเทศอื่นดำเนินการซื้อสินค้าแทนก็ได้ นั้น หากรัฐบาลสาธารณรัฐออสเตรเลียตกลงรับพันธะการค้าต่างตอบแทนจริง กรณีก็ไม่น่าจะดำเนินการโดยใช้วิธีการซื้อบิลของบริษัท CPM ที่ส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญา เพราะเป็นการเห็นได้ชัดแจ้งว่าไม่สอดคล้องกับหลักการของการค้าต่างตอบแทนที่แท้จริง โดยเฉพาะวิธีการซื้อบิลของบริษัทที่ส่งออกอยู่แล้วมาตัดยอดนั้น ลำพังจำเลยที่ ๕ สามารถดำเนินการได้เอง เพราะจำเลยที่ ๕ เพียงแต่เสียค่าธรรมเนียมบริการเป็นค่าจ้างให้แก่บริษัท CPM เท่านั้น กรณีจึงอยู่ในวิสัยที่จำเลยที่ ๕ จะแอบอ้างดำเนินการไปโดยรัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรเลียไม่ได้เกี่ยวข้องด้วยได้ ดังนั้น ข้ออ้างเรื่อง การค้าต่างตอบแทน จึงรับฟังได้เพียงว่าเป็นการหาเหตุอ้างเพื่อให้เข้าใจว่าเป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ เพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการจัดซื้อ รวมทั้งมีการนำไปใช้อ้างว่าราคาซื้อขายในกรณีนี้มีเงื่อนไขการค้าต่างตอบแทนด้วยจึงไม่อาจนำไปเปรียบเทียบกับผู้ขายรายอื่นได้ พยานหลักฐานตามการไต่สวนจึงมีน้ำหนักและเหตุผลรับฟังได้ว่า การดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยตามฟ้อง ความจริงแล้วไม่ใช่เป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐที่สาธารณรัฐออสเตรเลียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้และยอมรับพันธะการค้าต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ตามที่มีการพยายามกล่าวอ้าง

ปัญหาต่อไปว่า จำเลยที่ ๕ เสนอขายสินค้ารถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงในราคาที่สูงเกินความเป็นจริงหรือไม่ ในข้อนี้ได้ความจาก พันตำรวจโท มนต์รี บุญโยธิน พยานโจทก์เบิกความว่า

สินค้ารถและเรือดับเพลิงที่มีคุณลักษณะของสินค้าใกล้เคียงหรือสูงกว่าที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อ มีผู้ผลิตและจำหน่ายในประเทศหลายราย จึงสามารถสอบราคาหรือเปรียบเทียบราคาจากผู้ผลิต หรือผู้จำหน่ายรายอื่นได้ ซึ่งจากการเปรียบเทียบราคาในการจัดซื้อรถดับเพลิงของกรมป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยกับการจัดซื้อของกรุงเทพมหานครในคดีนี้ ตามเอกสารหมายเลข จ. ๙๔ หน้า ๑๕๒๔ ถึง ๑๕๓๔ พบว่าการจัดซื้อในโครงการนี้มีราคาสูงกว่าสินค้าชนิดเดียวกันที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จัดซื้อเป็นอย่างมาก กล่าวคือ รายการที่ ๑ รถดับเพลิงมีราคาต่างกันคันละ ๒,๑๕๔,๐๕๐ บาท รายการที่ ๒ โครงประธานและเครื่องยนต์แพงกว่าราคาคันละ ๑๗,๑๔๓,๒๐๐ บาท รถดับเพลิงเคมี คือ รถฉีดโฟมที่กรุงเทพมหานครซื้อในราคาคันละ ๗๒ ล้านบาท นั้นต่างประเทศราคาประมาณ ๑๕ ล้านบาท นอกจากนั้น จากการเปรียบเทียบกับกรมตำรวจก็ปรากฏว่า กรุงเทพมหานครจัดซื้อรถดับเพลิง พร้อมบันไดแพงกว่าถึงร้อยละ ๖๐.๖ รถดับเพลิงบรรทุกน้ำแพงกว่าถึงร้อยละ ๑๓๐.๗ เรือดับเพลิง แพงกว่าถึงร้อยละ ๓๖ และเรือดับเพลิง จำเลยที่ ๕ ได้ประโยชน์เป็นเงินลำละ ๑๑,๑๖๒,๑๐๐ บาท รวม ๓๐ ลำ เป็นเงิน ๓๓๔,๕๒๓,๐๐๐ บาท ตามเอกสารหมายเลข จ. ๙๔ นอกจากนั้น ยังปรากฏว่า เมื่อเปรียบเทียบราคาสินค้าตามเอกสารเสนอราคา (Commercial Proposal) ของบริษัท ITURRI S.A. ที่เสนอผ่านสถานเอกอัครราชทูตสเปนประจำประเทศไทยยังจำเลยที่ ๖ เอกสารหมายเลข จ. ๑๙๑ แล้ว สินค้ามีคุณลักษณะเฉพาะเช่นเดียวกันกับสินค้าที่จัดซื้อในโครงการนี้ และมีเงื่อนไขปลอดการชำระ ๒๔ เดือน รวมทั้งการผ่อนชำระเป็นเวลา ๕ ปี โดยยอมรับเงื่อนไขการซื้อตอบแทนเช่นเดียวกัน ราคาสินค้า ที่จัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ สูงกว่าทั้ง ๑๕ รายการ คิดเป็นเงิน ๑,๘๖๙,๒๓๕,๙๕๐ บาท ตามตาราง เปรียบเทียบราคา เอกสารหมายเลข จ. ๑๙๑ ยิ่งกว่านั้น จากการประเมินต้นทุนของสินค้าที่จัดซื้อ ในโครงการแล้ว ผลประโยชน์ที่จำเลยที่ ๕ ได้รับเป็นเงิน ๒,๑๙๒.๒ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน ผลประโยชน์ต่อต้นทุนสูงถึงร้อยละ ๔๘.๗๗ ซึ่งต่อมากระบวนกระบวนการระงับข้อพิพาท โดยทางอนุญาโตตุลาการก็ได้มีคำชี้ขาดกำหนดจำนวนมูลค่ายุติธรรมของอุปกรณ์ที่จำเลยที่ ๕ ส่งมอบให้ประเทศไทยในปี ๒๕๔๙ และ ๒๕๕๐ ซึ่งจะนำไปใช้คำนวณจำนวนเงินที่จำเลยที่ ๕ จะต้องคืนให้แก่กรุงเทพมหานคร คือ ส่วนต่างระหว่าง ๑๑๔,๘๔๒,๑๖๐ ยูโร และมูลค่าราคาซื้อขายเดิม ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโร ทำให้เกิดจำนวนที่จะต้องชำระให้กรุงเทพมหานครเป็นเงิน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท) คำชี้ขาดดังกล่าวถือเป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๕

ได้เสนอราคาเป็นจำนวนที่สูงเกินกว่ามาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมไปมากเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ประกอบกับจำเลยที่ ๕ มิได้เข้ามาต่อสู้คดีเพื่ออ้างพยานหลักฐานให้เห็นเป็นอย่างอื่น พยานหลักฐานที่ได้ความจากการไต่สวนจึงมีน้ำหนักรับฟังได้ว่า ราคาและเรือพร้อมอุปกรณ์การดับเพลิงที่กรุงเทพมหานครจัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ มีราคาสูงเกินความเป็นจริง ซึ่งการเสนอราคาดังกล่าวเป็นไปตามความประสงค์ของจำเลยที่ ๕ ตามใบเสนอราคา (OFFER NO. ๘๗๐/๐๔/๐๓/๕๘) เอกสารหมายเลข ๕ ที่เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐออสเตรเลียประจำประเทศไทยเสนอต่อ นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา ในครั้งแรก จำเลยที่ ๕ เป็นผู้ประกอบการค้าสินค้าประเภทนี้มานาน ทั้งจำเลยที่ ๕ ได้ยินยอมให้คณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส มีคำชี้ขาดสิ้นสุดเพื่อกำหนดมูลค่ายุติธรรมของสินค้าที่ขายในคดีนี้และให้จำเลยที่ ๕ ชำระเงินส่วนต่างคืนแก่กรุงเทพมหานคร แสดงว่าจำเลยที่ ๕ รู้อยู่แล้วว่าได้เสนอขายสินค้ารถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงในราคาที่สูงเกินความเป็นจริง

ปัญหาต่อไปว่า จำเลยที่ ๕ กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ เห็นว่า จำเลยที่ ๕ ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการจัดซื้อรถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงตั้งแต่แรก โดยจำเลยที่ ๕ ได้ยื่นใบเสนอราคาทีละรายการและจำนวนสินค้าจนนำไปสู่การแอบอ้างข้อเสนอให้ใช้วิธีดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ ซึ่งมีการดำเนินการต่อมาตามลำดับจนมีการลงนามใน A.O.U. โดยเฉพาะเนื้อหา A.O.U. มีลักษณะเป็นการผูกมัดการขายสินค้า คุณลักษณะสินค้า ผู้ขายสินค้า และเงื่อนไขต่าง ๆ ตามใบเสนอราคาของจำเลยที่ ๕ อีกทั้งยังปรากฏว่า A.O.U. ได้กำหนดตัวคู่สัญญาล่วงหน้าเป็นจำเลยที่ ๕ อันเป็นประโยชน์แก่จำเลยที่ ๕ โดยตรง ซึ่งผิดปกติของกรอบความตกลงเบื้องต้น ต่อมาได้มีการอาศัยอ้าง A.O.U. ไปใช้ในขั้นตอนดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้มีผลผูกมัดให้ต้องจัดซื้อสินค้าจากจำเลยที่ ๕ โดยอ้างว่า จำเป็นต้องใช้การจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ไม่อาจใช้การประกวดราคาให้ผู้ขายรายอื่นเข้าเสนอราคาได้ จึงมีการยกเว้นการปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ อันเป็นผลให้มีผู้เสนอราคารายเดียวคือจำเลยที่ ๕ เท่านั้น ดังเช่นที่ นายปราโมทย์ นาศีลิตย์ กรรมการผู้จัดการ บริษัท เทพยนต์ แอโรโมทีฟ อินดัสตรีส์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ทำหน้าที่ดูแลการซ่อมบำรุงรักษาสินค้าของจำเลยที่ ๕ เบิกความกล่าวอ้างว่า จำเลยที่ ๕ ไม่ได้แข่งขันราคากับบริษัทอื่นเพราะการจัดซื้อรถดับเพลิงของกรุงเทพมหานครมีเงื่อนไขว่าเป็นการดำเนินการระหว่างรัฐต่อรัฐ แต่พยานหลักฐานตามการไต่สวน

ได้ความว่า ความจริงแล้วการดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยครั้งนี้ ไม่ใช่เป็นการดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐที่สาธารณรัฐออสเตรียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้ และยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ตามที่มีการพยายามกล่าวอ้าง อีกทั้งรถเรือดับเพลิงที่จัดซื้อในคดีนี้ก็ไม่ปรากฏว่า มีคุณลักษณะและประสิทธิภาพที่เหมาะสมแก่การใช้สอย ที่แตกต่างไปจากแหล่งผลิตอื่น จึงไม่ใช่สินค้าพิเศษที่จะต้องจัดซื้อจากจำเลยที่ ๕ แต่เพียงรายเดียว ทั้งก็ไม่ใช่สินค้าพิเศษที่จะต้องจัดซื้อจากต่างประเทศอันจะเป็นเหตุให้ต้องจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ แต่อย่างไรก็ตามสามารถจัดซื้อได้ด้วยวิธีการปกติตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุได้ เมื่อจำเลยที่ ๕ รู้อยู่แล้วว่า ราคาเสนอขายสินค้ารถและเรือพร้อมอุปกรณ์ดับเพลิงนั้นสูงเกินความเป็นจริง ซึ่งหากปล่อยให้มีการแข่งขันกันอย่างเป็นธรรมโดยวิธีการประกวดราคา หรือมีการสอบราคาหรือหาราคาเปรียบเทียบตามขั้นตอนการจัดซื้อตามวิธีการปกติ ก็ย่อมเป็นไปได้ยากที่จำเลยที่ ๕ จะสามารถทำสัญญาขายสินค้าแก่กรุงเทพมหานครในราคาสูงเกินจริง เช่นนั้นจนสำเร็จได้ ข้อนี้จึงเป็นมูลเหตุนำไปสู่การวางแผนดำเนินโครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงรวมทั้งอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยโดยแอบอ้างว่าเป็นดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐโดยสาธารณรัฐออสเตรียให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินทุนให้ และยอมรับพันธะการค้ำต่างตอบแทนในสัดส่วนร้อยละ ๑๐๐ ทั้งที่ไม่มีอยู่จริง ประกอบกับจำเลยที่ ๕ ยังได้มอบให้ นายมาริโอ มินาร์ เป็นผู้แทนจำเลยที่ ๕ ลงนามในสัญญาการซื้อตอบแทนกับกรมการค้าต่างประเทศ ตามเอกสารหมายเลข จ. ๖๓ โดยมีเพียง นายทอร์สเทน ไอซิงเกริช อุปทูตรักษาการแทนฯ สถานเอกอัครราชทูตออสเตรีย กรุงเทพฯ ร่วมลงชื่อในฐานะพยาน ซึ่งไม่ปรากฏว่า ได้รับมอบอำนาจจากสาธารณรัฐออสเตรียในการรับรู้ข้อตกลงฉบับนี้ และต่อมาจำเลยที่ ๕ ใช้วิธีการซื้อบิลที่บริษัทในประเทศไทยส่งออกตามปกติอยู่แล้วมาตัดยอดตามสัญญา โดยรัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรียมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับดำเนินการตามหลักการค้ำต่างตอบแทนอย่างแท้จริง พฤติการณ์จึงแสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๕ ได้เข้ามาเกี่ยวข้องการกระบวนการจัดซื้อในส่วนสาระสำคัญในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การยื่นเสนอราคา การจัดทำ A.O.U. การทำสัญญาซื้อขาย ตลอดจนการค้ำต่างตอบแทน โดยรัฐบาลของสาธารณรัฐออสเตรียมิได้เข้ามาผูกพันเป็นคู่สัญญาด้วย นอกจากนี้หากจำเลยที่ ๕ มิได้คบคิดวางแผนกับจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ มาก่อน ย่อมไม่มีทางที่จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ จะได้รับผลประโยชน์อันใดจากการดำเนินการซับซ้อนหลายขั้นตอนจนสำเร็จตามความประสงค์

ของจำเลยที่ ๕ ในขณะที่จำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ต้องเสี่ยงต่อความรับผิดทางอาญาในข้อหาร้ายแรงเช่นนี้ พยานหลักฐานจากการไต่สวนรับฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่า การจัดซื้อที่เกิดขึ้นเป็นการตกลงร่วมกัน ระหว่างจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ มาแต่แรกที่จะซื้อสินค้าดังกล่าวจากจำเลยที่ ๕ โดยมีพฤติการณ์ เป็นการแบ่งหน้าที่กันทำคือ ร่วมกันเสนอโครงการ และใช้ A.O.U. เป็นตัวกำหนดราคาสินค้า และผู้ขายไว้ล่วงหน้า จากนั้น ได้อ้าง A.O.U. นำไปสู่การลงนามในสัญญาซื้อขายโดยไม่มีการแข่งขันราคากัน อย่างเป็นธรรม อันสมประโยชน์ตามเป้าหมายที่จำเลยที่ ๒ ที่ ๔ และที่ ๕ วางไว้ ส่วนข้อเสนอ ให้ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐและรับพันธนาการค้าต่างตอบแทนนั้น เป็นเพียงข้ออ้างและวิธีการดำเนินการ เพื่อเอื้ออำนวยให้จำเลยที่ ๕ สามารถเข้าเป็นผู้มีสิทธิเข้าทำสัญญากับกรุงเทพมหานครได้แต่เพียงรายเดียว อันเป็นการปิดโอกาสผู้ประกอบการรายอื่น อาทิเช่น บริษัท ITURRI S.A. ที่เสนอราคา ผ่านสถานเอกอัครราชทูตสเปนประจำประเทศไทยมายังจำเลยที่ ๖ ตามเอกสารหมายเลข จ. ๑๙๑ เมื่อการกระทำของจำเลยที่ ๒ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ ส่วนการกระทำของจำเลยที่ ๔ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคา ต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองฉบับลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ ดังนี้ จำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นเอกชนที่ร่วมกระทำความผิดด้วย จึงต้องรับผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของเจ้าพนักงานดังกล่าว แต่สำหรับความผิด ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ ศาลยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๒ และที่ ๔ ในข้อหาดังกล่าวไปแล้ว จำเลยที่ ๕ จึงไม่อาจเป็นผู้สนับสนุน ในความผิดฐานดังกล่าวได้ แม้จำเลยที่ ๕ จะได้ส่งมอบสินค้าตามสัญญาซื้อขาย และ นางสาวนิษฐา นิลรัตน์ พยานโจทก์เบิกความว่า กรุงเทพมหานครได้ดำเนินคดีในชั้นอนุญาโตตุลาการ ณ ศาลอนุญาโตตุลาการ ระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส เป็นคดีอนุญาโตตุลาการเลขที่ 16768/FM/MHM/EMMT (C-18930/MHM/EMT) ต่อมาคณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หอการค้านานาชาติ (ICC) มีคำวินิจฉัยสิ้นสุด (The Final Award) ฉบับลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ ใจความสรุปว่า ให้ยกเลิกสัญญาซื้อขายรถดับเพลิงพร้อมอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย ฉบับลงวันที่

๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๗ กรมสิทธิและความเสี่ยงทั้งหมดในสินค้าดังกล่าวตกเป็นของกรุงเทพมหานคร มีผลเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๗ ให้สไตเออร์ (จำเลยที่ ๕) จะชำระเงินคืน ๒๐,๔๓๕,๖๒๐ ยูโร (๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท) ซึ่งเป็นการซื้อขายประเด็นข้อพิพาททางแพ่งที่คู่กรณีตกลงกันไม่ได้ เกี่ยวกับราคาที่เป็นธรรมของอุปกรณ์การดับเพลิงที่ส่งมอบตามสัญญาซื้อขายปี ๒๕๔๗ ตามเอกสารหมายเลข จ. ๕๒๗ โดยกรุงเทพมหานครได้รับเงินจากจำเลยที่ ๕ เป็นค่าส่วนต่างระหว่างมูลค่าทางตลาดที่ยุติธรรมกับเงินช่วยค่าซ่อมแซม จำนวน ๗๗๑,๖๔๙,๐๑๑.๒๐ บาท ครบถ้วนแล้วก็ตาม แต่เมื่อการเข้าทำสัญญาของจำเลยที่ ๕ ได้เกิดจากการกระทำของจำเลยที่ ๕ กับพวกที่มุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม เช่นนี้ แม้จะมีการส่งมอบสินค้าและชำระเงินส่วนต่างตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการไปแล้ว ก็คงมีผลเป็นเพียงการระงับข้อพิพาททางแพ่งเท่านั้น แต่ไม่อาจลบล้างความผิดทางอาญาของจำเลยที่ ๕ กับพวกซึ่งเกิดขึ้นแล้วในขั้นตอนก่อนและขณะเสนอราคาได้

ส่วนที่โจทก์บรรยายฟ้องและมีคำขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๕ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ นั้น องค์คณะผู้พิพากษาเสียงข้างมาก เห็นว่า คำฟ้องของโจทก์ได้บรรยายข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดตามบทมาตราดังกล่าวแล้ว และพยานหลักฐานที่ได้ความจากการไต่สวนรับฟังได้ว่า จำเลยที่ ๕ ใช้วิธีการอ้าง A.O.U. เป็นตัวกำหนดราคาสินค้าและผู้ขายไว้ล่วงหน้า จนนำไปสู่การลงนามในสัญญาซื้อขายกับจำเลยที่ ๕ โดยไม่มีการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรม อันถือได้ว่าเป็นการใช้อุบายหลอกลวงหรือกระทำการโดยวิธีอื่นใดเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าทำการเสนอราคาอย่างเป็นธรรม การกระทำของจำเลยที่ ๕ จึงเป็นความผิดพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ อีกด้วย ซึ่งความผิดฐานนี้ ผู้กระทำความผิดไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงยอมลงโทษจำเลยที่ ๕ ในฐานะตัวการในความผิดฐานดังกล่าว ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ เมื่อการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๕ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒, มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗

ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ เป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกันโดยมีเจตนาเดียว คือ เพื่อให้จำเลยที่ ๕ เข้าเป็นผู้มีสิทธิเข้าทำสัญญากับกรุงเทพมหานครได้แต่เพียงรายเดียว โดยไม่มีการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรม จึงเป็นการกระทำกรรมเดียวกัน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ ซึ่งต้องลงโทษบทหนัก

ส่วนปัญหาว่า บทบัญญัติมาตราใดเป็นบทกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุดสำหรับจำเลยที่ ๕ นั้น องค์คณะผู้พิพากษาเสียงข้างมาก เห็นว่า การพิจารณาว่ากฎหมายใดมีโทษหนักกว่ากัน ต้องถือตามลำดับที่วางไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ เมื่อความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดดังกล่าว ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ ซึ่งในส่วนโทษจำคุกนั้นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๑๐ ปี พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๗ ปี ถึง ๒๐ ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต ส่วนความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๕ ปี ดังนี้ โทษจำคุกตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ จึงเป็นบทกฎหมายที่มีโทษจำคุกหนักที่สุด และเมื่อใช้บทบัญญัติที่มีโทษหนักแล้ว ก็ใช้บทดังกล่าวเป็นบทลงโทษแต่บทเดียว ดังนั้น แม้จำเลยที่ ๕ จะเป็นนิติบุคคล แต่ก็ไม่จำเป็นต้องพิจารณาในส่วนโทษปรับของแต่ละฐานความผิดอีก แต่อย่างไร

พิพากษาว่า จำเลยที่ ๕ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒, ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗

ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ การกระทำของจำเลยที่ ๕ เป็นการกระทำความผิดเดียว ผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๑๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ อันเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ ลงโทษปรับ ๒๖๖,๖๖๖ บาท ไม่ชำระค่าปรับ ให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙ ข้อหาอื่นให้ยก.

นายอติคม อินทุภูติ

นายโชติวัฒน์ เหลืองประเสริฐ

นายโสภณ โรจน์อนนท์

นางสาวบุญมี ฐิตะศิริ

นายประทีป ดุลพินิจธรรมา

นายนพพร โพธิ์รังสียากร

นายอดิศักดิ์ ปัตรวลี

นายอนันต์ วงษ์ประภารัตน์

นางวาสนา หงส์เจริญ